

Unutmadık... unutturmayacağız

Ülkemiz için “yüzyılın felaketi” olarak değerlendirilebilecek nitelikteki bu depremi ilgili meslek Odası olarak hiçbir zaman unutmadık, aradan geçen 9 yıl boyunca yeterli duyarlılığı göstermeyen siyasi iktidarlara ve kamu yöneticilerine de unutturmayacağız...

17 Ağustos 1999 günü saat 03:02'de, merkezi Kocaeli-Gölcük olan tüm Marmara Bölgesinde, Ankara'dan İzmir'e kadar geniş bir coğrafyada hissedilen Richter ölçeğine göre 7.4 büyüklüğündeki deprem; resmi kayıtlara göre, 17.825 yurttaşımızın ölümüne, 23.983 yurttaşımızın yaralanmasına, 324 bin konutun hasar görmesine, yaklaşık **25-30 Milyar Dolar** zararın meydana gelmesine neden olmuştur. Meydana gelen afetten yaşamını yitiren yurttaşlarımızın acısını yüreğimizde yaşıyoruz. Bezer acıları yaşamamak için kamuoyunu uyarmaya devam edeceğiz. Ülkemiz için “**yüzyılın felaketi**” olarak değerlendirilebilecek nitelikteki bu depremi ilgili meslek Odası olarak hiçbir zaman **unutmadık**, aradan geçen 9 yıl boyunca yeterli duyarlılığı göstermeyen siyasi iktidarlara ve kamu yöneticilerine de **unutturmayacağız**.

Alp- Himalaya kuşağında yer alan ülkemiz; Kuzey Anadolu Fayı, Doğu Anadolu Fayı ve Batı Anadolu Horst-Graben sistemi ve çok sayıda diri fayın etkisi altındadır. Deprem Bölgeleri Haritasına göre, yurdumuzun %92'sinin tehlikeli deprem bölgeleri içerisinde olduğu, nüfusumuzun %95'inin deprem tehlikesi altında yaşadığı ve ayrıca büyük sanayi merkezlerinin %9'i ve barajlarımızın %93'ünün deprem bölgesinde bulunduğu bilinmektedir.

Son 58 yıl içerisinde depremlerden, 58.202 yurttaşımız yaşamını yitirmiş, 122.096 kişi yaralanmış ve yaklaşık olarak 411.465 bina yıkılmış veya ağır hasar görmüştür. Sonuç olarak denilebilir ki, istatistiksel olarak depremlerden her yıl ortalama 1003 yurttaşımız ölmekte ve 7094 bina yıkılmaktadır.

Bu veriler ülke coğrafyasının büyük bir kesiminin her an yıkıcı bir deprem tehlikesiyle karşı karşıya kalabileceği gerçeğini açıkça göstermektedir.

Deprem, ülkemizin jeolojik bir gerçekliği olarak yadsınamaz. Biliyoruz ki, deprem kaçınılmaz olarak bir kez daha karşımıza çıkacak. Bu jeolojik gerçeğin bilinmesine karşın bugün yaşadığımız çevrenin afetlere karşı daha korumalı ve güvenli, toplumun daha dirençli olduğu söylenemez.

1999 Depremlerinin neden olduğu acı fatura ilk dönemlerde toplumun tüm kesimlerini ve siyasileri derinden etkilemiş gözüküyordu. Yeni bir sayfa açıyormuşçasına yeni bir söylem ve davranış şekli vurgulanmaya, "artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağına" yönelik ümit yayılmaya başlamıştı. Ancak aradan geçen yaklaşık 9 yılın sonunda, her şeyin eskisinden çok da farklı olmadığını görüyoruz.. Bunun en tipik örneği Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca düzenlenen, Odamızın da etkin olarak katıldığı, çeşitli kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, meslek odaları, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör temsilcilerinin katılımıyla, 29 Eylül - 1 Ekim 2004 tarihleri arasında, İstanbul'da yapılan "**Deprem Şûrası**" kararlarının yaşama ne oranda geçirildiğinin sorgulanmasıdır. Şûranın sonuç bildirgesinde; **Afet, İmar ve Yapı Kanunlarının** yeniden düzenlenmesi önerilmiştir. Afet zararlarının azaltılması konusunda yaşamsal bir öneme sahip olan bu yasa tasarıları aradan geçen 5 yıl süresince maalesef TBMM gündemine getirilememiştir. Bir diğer örneği ise güvenli yerleşim yerlerinin belirlenmesinde yapılması gerekli en temel etüt olan **İmar Planı Revizyonuna Esas Jeolojik-Jeoteknik Etütler** konusudur. 17 Ağustos 1999 Depreminde sonra Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca yürürlüğe konan 10 nolu Genelge kapsamında Marmara Bölgesinde depremden etkilenen yerleşim yerlerinin önemli bir bölümünün ayrıntılı Jeolojik-Jeoteknik Etütleri yapılarak imar planı revizyonlarına gidilmiştir. Ancak, afet risklerinin azaltılması açısından yaşamsal bir öneme sahip bu çalışmaların ülke geneline yaygınlaştırılması amacıyla hazırlanan genelge Bakanlıkça çıkartılamamış, yerel yönetimler de gerekli duyarlılığı göstermemiştir. **Bu konu acilen ele alınarak uygulama başlatılmalıdır. Unutulmamalı ki kaybedilen her an, afetler karşısında ödeyeceğimiz faturanın kabarmasıyla sonuçlanacaktır.**

Ülkemizde özellikle 1950'lerden sonra başlayan kentlere göç, plansız şehirleşme ve sanayileşme, kaçak ve denetimsiz yerleşme ve yapılaşmalar yoğun olarak devam etmektedir. Bu durum, ülkemizdeki deprem ve diğer doğa olaylarının afete dönüşme risklerini sürekli artırmaktadır. Günümüzde büyük kentlerimiz ve diğer yerleşmelerimizin, 1999 yılı öncesinden daha güvenli olduğunu söylemek olanaksızdır. Aksine nüfus artışı ve gelişme hızına bağlı olarak her geçen gün, gelecekteki afetlerde kayıp ihtimalini daha da artırmaktadır. Afetlerle bu derece iç içe olunmasına karşın zarar azaltma çalışmalarındaki yetersizliklerimiz sonucu 5 büyüklüğünde depremler bile ülkemizde can ve mal kaybına yol açar hale gelmiştir. Bu sonucu yaratan çok sayıda ekonomik, sosyal, kültürel, teknik vb. faktör sayılabilir. Ancak bu faktörlerin en önemlisi, ülkemizdeki dışa bağımlı çarpık kapitalist gelişme süreci ve buna dayalı olarak gelişen toplumsal ilişkilerdir. Çarpıklığın eğitim, sağlık, sosyal güvenlik alanlarda yaşadığımız zilerin aynısını afet konusunda da yaşıyoruz. Düşük standartlarda sağlıksız ve yasadışı bir yapılaşma, ranta dayalı kentleşme gibi faktörler afet zararlarının doğrudan belirleyicileridir.

TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası olarak bu olumsuz tablonun ortadan kaldırılması ve afetlerle mücadele edebilmemiz için; çağdaş, güçlü ve **etkin bir afet yönetim sistemi** ile toplumun davranışlarını değiştirecek içselleştirilmiş **afet bilinci ve afetlere karşı mücadele kültürünün** geliştirilmesi gerektiği görüşündeyiz.

1999 depremlerinin acı sonuçları ve kamuoyunda yükselen duyarlılıklar afet yönetim sistemimizin yeniden yapılandırılmasını bir zorunluluk haline getirmiştir. Ancak, son günlerde siyasi iktidar tarafından kapalı kapılar ardında hazırlanan ve TBMM gündemine getirilen **Afet Ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı** yasa tasarısının bu hali ile ülkemizin afet gerçekliğine uymadığı ve yeni sorunları da beraberinde getireceği açıktır. Afet hizmetlerinin tek çatı altında toplanması ilk bakışta olumlu bir gelişme olarak görülse de Afet İşleri Genel Müdürlüğü, Sivil Savunma Genel Müdürlüğü ve Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğünün kapatılarak 300 kişilik **çekirdek bir kadro** ile afet hizmetlerinin verilemeyeceği görüşündeyiz. Mevcut kurumların deneyim ve bilgi birikimlerini merkezi planlama anlayışı temelinde yeniden ele alınarak, kurumlar arasında sinerji yaratacak Başbakanlığa bağlı **“Afet Müsteşarlığı”** kurulması yararlı olacaktır. Dünyadaki örnekler bakılacak olursa, afete yönelik araştırma, planlama, risk yönetimi, müdahale ve yaşamı tekrar normale döndürme konularında görev, yetki ve sorumlulukların ulusal merkezi bir kurumun çatısı altında toplandığı, bu birime koordinasyon ve uygulamacılığın bir arada verildiği görülmektedir.

1999 Depremleri sonrasında uygulamada ortaya çıkan sorunlar nedeniyle afet hizmetleri üzerine önemli tartışmalar yaşanmıştır. Bu tartışmalarda en çok vurgulanan konu; mevcut sistemin çoğunlukla afet sırasındaki ve sonrasındaki döneme ait yara sarma çalışmalarıyla sınırlı kalması, afet öncesi, afet sırası ve afet sonrası dönemlerde yerine getirilmesi gereken işlevlerin bütünlüklü bir planlamasının gerçekleştirilememesi olmuştur. **Afet tehlikeleri açısından hassas bir coğrafyada bulunan ülkemizde kriz yönetiminden önce risk yönetimine öncelik veren, hazırlık, planlama ve zarar azaltmaya dönük bir afet politikası gerekmektedir.**

Afet yönetim sistemi, kurumsal yapılanma ve mevzuatı ile bir bütün halinde işleyen bir sistemdir. Yürürlükteki 7269 sayılı afet yasası, imar yasası ve yapılaşma ile ilgili yasalarda gerekli değişiklikler yapılmadan kurumsal yapılanmaya gidilmesinin sonuç veremeyeceği ortadadır. Bu kapsamda; yasa tasarısının acilen geri çekilerek, ilgili birimler tarafından yeniden ele alınıp, ülkemizin afet gerçekliğine uygun hale getirilmesi bir zorunluluktur.

Sonuç olarak;

17 Ağustos 1999 Depreminin yıkıcı sonuçları ile bir kez daha anlaşılmıştır ki, ülkemizin afet güvenliğini yükseltmek, yurttaşları ileride meydana gelecek afetlerin zararlarından korumak; siyasi, toplumsal ve Anayasal bir sorumluluktur.

Siyasi iktidarı zarar azaltma, önceden hazırlık ve planlama, afet olayına müdahale, iyileştirme ve yeniden inşa aşamalarını bütünlüklü ele alan bir afet yönetim sistemini oluşturacak şekilde TMMOB'ye bağlı meslek odalarımızın görüşleri dikkate alınarak yasal düzenlemeleri yapmaya çağırıyoruz. Başta deprem olmak üzere doğa olaylarının afete dönüşmemesi için, mücadele etmek ve siyasi iktidara da unutturmamak zorundayız. Yaşadığımız çevrenin jeolojik gerçekliği ve toplumsal sorumluluk bunu gerektirmektedir. 16.08.2008

**TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası
Yönetim Kurulu**